



HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 20. januar 2021

Sag BS-13662/2020-HJR
(1. afdeling)

Alm. Brand Forsikring A/S
(advokat Michael S. Wiisbye)

mod

X ApS
(advokat Søren Hansen)

I tidligere instanser er afsagt dom af Københavns Byret den 28. november 2018 (BS-3363/2018-KBH) og af Østre Landsrets 7. afdeling den 17. december 2019 (BS-48874/2018-OLR).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Lars Hjortnæs, Jens Kruse Mikkelsen, Anne Louise Bormann og Kristian Korfits Nielsen.

Påstande

Appellanten, Alm. Brand Forsikring A/S, har nedlagt påstand om frifindelse.

Indstævnte, X ApS, har påstået stadfæstelse.

Sagsfremstilling

Dækning af den skade, som X ApS har anmeldt til Alm. Brand, er reguleret af police af 12. september 2017 vedrørende erhvervsansvarsforsikring, som trådte i kraft den 1. juli 2017.

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

*"Vejledning**Om denne Ansvarsforsikring*

Denne Ansvarsforsikring dækker erstatningsansvar for skader på personer og ting.

...

Hvornår er man ansvarlig?

Efter dansk ret er man juridisk ansvarlig, når man ved fejl eller forsømmelse er skyld i den skete skade.

Denne hovedregel – skyldreglen – står ikke skrevet i nogen lov, men er opstået gennem århundreders retspraksis. Er skadevolderen uden skyld i skaden, kaldes den hændelig, og for hændelig skade er man ikke ansvarlig. Derfor må skadelidte i en sådan situation selv bære tabet.

Ansvarsdækningens formål er at betale for sikrede, hvis denne har pådraget sig et erstatningsansvar, og at friholde sikrede, hvis der rejses et uberettiget erstatningskrav mod sikrede...

Sikredes anerkendelse af erstatningsansvar forpligter kun sikrede selv – ikke Alm. Brand. Sikrede kan derfor – ved at anerkende erstatningsansvar – risikere selv at måtte betale en erstatning, som ikke er omfattet af dækningen.

10 Generelle bestemmelser

...

8 Lovgivning

8.1. For forsikringen gælder reglerne i lov om forsikringsaftaler, for så vidt de ikke er fraveget ved de almindelige og særlige forsikringsbetingelser. Dækning efter de almindelige forsikringsbetingelser ydes i øvrigt i overensstemmelse med de kommentarer, som SKAFOR og INDUSTRIRÅDET har udarbejdet i fællesskab.

Kommentarerne er udarbejdet til de betingelser for Erhvervs- og produktansvar, som er sædvanlige i branchen. I disse betingelser svarer det til betingelserne for dækningerne Erhvervsansvar, Produktansvar, Udvidet Ingrediens og Komponent samt Ingrediens og Komponent.

...

20 Fællesbestemmelser

...

3 Afværgelse af skade

...

3.2 Opstår der en umiddelbar fare for, at en skade, som er omfattet af forsikringen, vil indtræde, dækker forsikringen – med op til den sum der står i policen – de udgifter og tab til foranstaltninger, som er nødvendige for at afværge faren, hvad enten foranstaltningerne træffes af sikrede eller af en tredjemand, som sikrede er ansvarlig over for.

...

100 Erhvervsansvar

...

1 Hvilket ansvar er omfattet?

1.1 Dækningen omfatter sikredes

- erstatningsansvar
- hæftelsesansvar for underentreprenører, underleverandører og lignende

for skade, der er tilføjet personer eller ting under udøvelse af den virksomhed, der er nævnt i policen.

...

2 Hvad omfatter dækningen ikke?

2.1 Dækningen omfatter ikke ansvar for skade på ting

2.1.1 der tilhører sikrede

...

2.1.3 som sikrede har påtaget sig at klargøre, installere, reparere, montere eller på anden måde bearbejde eller behandle, hvis skaden sker under hvervets udførelse

...

150 Behandling og Bearbejdning

Dækningen Behandling og Bearbejdning omfatter ansvar for skade på ting under hvervets udførelse.

For dækningen Behandling og Bearbejdning gælder de generelle bestemmelser under afsnit 10, fællesbestemmelserne under afsnit 20, betingelserne for Erhvervsansvar under afsnit 100 og indholdet i dette afsnit.

Betingelserne for Behandling og Bearbejdning går forud for de generelle bestemmelser og fællesbestemmelserne samt betingelserne for Erhvervsansvar, hvis betingelserne for Behandling og Bearbejdning udtrykkeligt fraviger.

1 Hvilket ansvar er omfattet?

Dækningen omfatter skade på ting

1.1 som sikrede har påtaget sig at klargøre, installere, reparere, montere eller på anden måde behandle eller bearbejde, hvis skaden sker under hvervets udførelse."

SKAFOR har i samarbejde med Industrirådet i 1987 udgivet publikationen "Erhvervs- og produktansvarsforsikring – Almindelige forsikringsbetingelser med kommentarer", som er skrevet af Børge Dahl. Af publikationen, der, jf. forsikringsbetingelsernes afsnit 10, pkt. 8.1., har betydning for forståelsen af den tegnede erhvervsansvarsforsikring, fremgår bl.a. følgende:

"Forord

Til afløsning af de hidtidige standardbetingelser for kombineret erhvervs- og produktansvarsforsikring fra 1970 har SKAFOR i samarbejde med INDUSTRIRÅDET udarbejdet nye almindelige forsikringsbetingelser med standardiserede fravalgsalternativer...

Forsikringsbetingelserne udgives her med kommentarer...

Publikationen har været forelagt INDUSTRIRÅDET, og der er mellem SKAFOR og INDUSTRIRÅDET enighed om, at betingelserne skal forstås i overensstemmelse med det i disse kommentarer anførte...

...

Erhvervsansvar

§ 2. Forsikringen dækker sikredes erstatningsansvar for skade tilføjet personer eller ting under udøvelse af den i policen nævnte virksomhed samt erstatningsansvar, der pålægges sikrede som ejer eller bruger af bygning eller grundareal, der benyttes ved virksomhedens drift.

Stk. 2

Forsikringen dækker ikke ansvar for skade på ting

...

c) som sikrede har påtaget sig at klargøre, installere, reparere, montere eller på anden måde bearbejde eller behandle, såfremt skaden sker under hvervets udførelse,

...

Stk. 1

...

36. Forsikringen dækker kun ansvar for person- og tingskade. Ting omfatter også dyr og fast ejendom. Ansvar for rene formuetab dækkes ikke, jfr. herved § 2, stk. 4, med note 74-76. Forsikringen dækker således kun ansvaret for realskader, d.v.s. sådanne skader, som på person eller ting giver sig udslag i en konstaterbar forandring af negativ karakter.

...

Litra c

47. Bestemmelsen undtager enhver skade på ting, vedrørende hvilke sikrede har påtaget sig at udføre et arbejde, såfremt skaden sker under hvervets udførelse.

...

51. Undtagelsen vedrører kun den ting, som vedkommende arbejde angår. Ved arbejder på løsøregenstande, som overgives forsikringstager, må vedkommende genstand i sin helhed anses for omfattet af undtagelsen. Ved arbejder på fast ejendom finder undtagelsen derimod kun anvendelse på den del af den faste ejendom, som umiddelbart berøres af arbejdet.

Eksempel 20

Et isoleringsfirma skulle udføre isoleringsarbejde ved indblæsning af skumplastic i krybekælder og etageadskillelse. Efter indblæsning udsendte materialet giftige dampe, som nødvendiggjorde fraflytning. Der var herved opstået en skade som ikke var "begrænset til de bygningsdele, som umiddelbart blev behandlet af sikrede", men som "gjorde huset som helhed uanvendeligt som bolig". Skaden var derfor ikke undtaget i kraft af en klausul svarende til § 2, stk. 2, litra c. (Højesterets dom af 8. januar 1985, Ugeskrift for Retsvæsen 1985 s. 157.)"

Anbringender

Alm. Brand har anført navnlig, at det er en betingelse for forsikringsdækning, at sikrede – her X ApS – er erstatningsansvarlig. Virksomheden skal have forårsaget skade ved ansvarspådragende fejl eller forsømmelse.

Efter erstatningsretlig teori og praksis har skadelidte bevisbyrden for, at den, som et erstatningskrav rejses mod, har forvoldt den pågældende skade ved et konkret ansvarspådragende forhold. Det er en forudsætning for forsikringsdækning, at forsikringstageren løfter bevisbyrden for, at der foreligger en dækningsberettiget forsikringsbegivenhed. Det indebærer, at X ApS skal bevise, at

der foreligger en skade, som virksomheden har forårsaget som følge af ansvarspådragende forhold.

X ApS har ikke godtgjort, hvad årsagen var til, at partlinereren satte sig fast i kloakrøret. Allerede af den grund er det ikke godtgjort, at årsagen til hændelsen kan henføres til ansvarspådragende forhold fra X ApS. Der er heller ikke i øvrigt påvist et ansvarsgrundlag. Det forhold, at virksomheden som led i en sædvanlig arbejdsproces har placeret partlinereren i kloakrøret, og at den satte sig fast, indebærer ikke i sig selv, at virksomheden har begået ansvarspådragende fejl. Det må anses som en hændelig begivenhed.

X ApS har således ikke løftet bevisbyrden for, at der foreligger et ansvarsgrundlag, og der er derfor ikke forsikringsdækning efter erhvervsansvarsforsikringen.

Der foreligger heller ikke en skade på ting, således som det kræves efter forsikringen.

Twisten angår, om manglende funktion som følge af, at partlinereren (uden fysisk skade) satte sig fast, kan anses som en "skade" i forsikringens forstand. Det forhold, at man under efterfølgende bestræbelser på at fjerne partlinereren fra kloakrøret har været nødt til at anvende en sådan grad af vold, at der herved er sket skade på røret, kan ikke ligestilles med, at der ved ansvarspådragende fejl fra X ApS' side er sket en skade.

Efter forsikringsbetingelserne, som skal forstås i overensstemmelse med de officielle kommentarer, som SKAFOR og Industrirådet i 1987 har udgivet i fællesskab, dækker den tegnede forsikring kun ansvar for realskader, dvs. sådanne skader, som på person eller ting giver sig udslag i en konstaterbar forandring af negativ karakter. Uden for tingsskadebegrebet falder rene formuetab.

Der er i denne sag ikke tale om en egentlig fysisk skade, som har givet sig udslag i en konstaterbar forandring af negativ karakter, men alene om, at forsikringstagerens maskine satte sig fast i den kloakledning, der skulle bearbejdes. Kloakrøret blev ikke herved påført en fysisk skade.

Der er intet grundlag for at antage, at assurandør G har rådgivet A på en måde, som giver X ApS en anden og bedre retsstilling end den, der følger af forsikringsaftalen.

X ApS har anført navnlig, at der ikke er grundlag for at anse skaden for hændelig. Partlinereren satte sig fast i et kloakrør, som udgør et afgrænset og lukket miljø, hvor ukendte og udefrakommende påvirkninger ikke kan forekomme. Eneste mulige årsag til hændelsen er fejl fra virksomhedens side.

Der er ubestridt årsagssammenhæng mellem det forhold, at kloakken blev tilstoppet, og partlinerens tilstedeværelse i kloakrøret. Når der er årsagssammenhæng mellem arbejdets udførelse og skaden, skal der statueres erstatningsansvar, allerede fordi det er udelukket, at andre forhold end virksomhedens uagtsomme handlinger kan være årsag til skaden. Enten har virksomheden handlet uagtsomt ved at placere partlinereren i kloakrøret, idet virksomheden burde vide, at dette uundgåeligt ville føre til skaden, eller også har virksomheden handlet uagtsomt under den efterfølgende betjening af partlinereren, idet virksomheden ved sin betjening har forårsaget skaden. Det er under disse omstændigheder Alm. Brand, der har bevisbyrden for, at skaden er opstået uden fejl fra virksomhedens side.

Trods opfordret hertil lod Alm. Brand ikke en taksator besigtige skaden. Forsikringsselskabet har desuden ikke ønsket at gennemgå yderligere dokumentation i form af videooptagelser. Også som følge heraf må bevisbyrden for, at der er tale om en hændelig begivenhed, påhvile forsikringsselskabet.

Betingelsen om, at virksomheden skal være erstatningsansvarlig for skade forbundet med, at partlinereren satte sig fast i kloakrøret, er på denne baggrund opfyldt.

Også betingelsen om, at der skal være tale om skade på ting, er opfyldt. Det forhold, at partlinereren tilstoppede kloakken og dermed forhindrede såvel spildevand fra Skorpeskolen som overfladevand i at blive bortledt, medførte en konstaterbar negativ forandring. Der stilles efter forsikringsbetingelserne ikke krav om en egentlig fysisk skade i form af fysisk ødelæggelse af kloakrøret. Et sådant krav følger heller ikke af de officielle kommentarer, som forsikringen skal forstås i overensstemmelse med. Der er ikke tale om en ren formueskade.

På det møde, som A afholdt med assurandør G inden skaden indtrådte, blev det klart og utvetydigt oplyst, at den situation, hvor en partliner sætter sig fast, var dækket af den tegnede ansvarsforsikring. Alm. Brand er bundet heraf.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

X ApS udførte i september 2017 strømpeføring af kloakrør for Forsyning Helsingør A/S. Under arbejdet satte den maskine, som blev anvendt til strømpeføringen (i det følgende benævnt "partliner"), sig fast i en kloakstikledning, som forbandt en skoles kloaksystem med spildevandsnettet. Som følge heraf kunne spildevand fra skolen samt regnvand ikke løbe gennem kloakstikledningen.

Alm. Brand Forsikring A/S har for Højesteret ikke bestridt, at dette medførte risiko for skade på skolens bygninger, og forsikrings-selskabet har således ikke bestridt, at det har været nødvendigt for X ApS at afholde udgifter til fjernelse af partlinerer fra kloakrøret og bortpumpning af vand.

Sagen angår, om de udgifter, som X ApS har afholdt, er dækket af den erhvervsansvarsforsikring, som virksomheden har tegnet hos Alm. Brand.

Ansvarsgrundlag

Af betingelserne for erhvervsansvarsforsikringen fremgår, at dækningen omfatter sikredes erstatningsansvar for skade, der er tilføjet ting i forbindelse med behandling og bearbejdning, jf. afsnit 150 sammenholdt med afsnit 100, pkt. 1.1. En forudsætning for forsikringsdækning er således, at X ApS er erstatningsansvarlig for skade forbundet med, at partlinerer satte sig fast i kloakrøret.

Dette beror på, om X ApS ville blive anset for at have handlet ansvarspådragende i en sag mellem selskabet på den ene side og forsyningsselskabet som ejer af kloakrøret eller skolen som bygningsejer på den anden side.

Højesteret lægger som ubestridt til grund, at årsagen til, at der ikke kunne løbe vand gennem kloakrøret, var, at partlinerer havde sat sig fast i røret. Partlinerer måtte hurtigst muligt fjernes fra kloakrøret for at undgå risiko for skade på skolens bygninger, og det er bl.a. som følge heraf uafklaret, hvad der var årsagen til, at partlinerer satte sig fast. Der er tale om skade, der udgår fra et område, som X ApS havde den fulde råden over, og X ApS har angivet to nærliggende skadesårsager, som begge udgør uagtsomt forhold fra virksomhedens side, nemlig at der blev begået fejl enten i forbindelse med tv-inspektionen eller ved betjeningen af partlinerer.

Under disse omstændigheder finder Højesteret, at det i den foreliggende sag om forsikringsdækning må påhvile Alm. Brand, der påberåber sig, at der ikke er handlet ansvarspådragende, at godtgøre eller dog antageliggøre, at den skete skade ikke skyldtes fejl eller forsømmelse fra X ApS' side. Dette har Alm. Brand ikke gjort.

Højesteret tiltræder herefter, at X ApS må anses for at have handlet ansvarspådragende.

Tingsskade

Som nævnt er det efter forsikringsbetingelserne et vilkår for dækning, at der er tale om tingsskade.

Tingsskadebegrebet skal forstås i overensstemmelse med de kommentarer vedrørende almindelige standardbetingelser for kombineret erhvervs- og produktansvarsforsikring, som er udgivet af SKAFOR og Industrirådet i fællesskab, jf. forsikringsbetingelsernes afsnit 10, pkt. 8.1. Af note 36 i kommentarerne fremgår, at ansvar for rene formuetab ikke dækkes, og at forsikringen således kun dækker ansvaret for realskader, dvs. sådanne skader, som på person eller ting giver sig udslag i en konstaterbar forandring af negativ karakter.

Som nævnt indebar X ApS' arbejde med strømpeforing, at partlinereren satte sig fast i kloakstikledningen, så røret blev spærret og ikke kunne aflede vand til spildevandsnettet. Højesteret finder, at røret må anses for herved at være undergået en konstaterbar forandring af negativ karakter. Højesteret bemærker i den forbindelse, at det i de førnævnte kommentarer (eksempel 20 i note 51) må anses for forudsat, at en tings uanvendelighed som følge af en skadegørende handling efter omstændighederne vil kunne udgøre en tingskade.

Højesteret tiltræder på den baggrund, at der foreligger en tingskade i forsikringens forstand.

Da betingelserne for forsikringsdækning således er opfyldt, skal Alm. Brand dække X ApS' udgifter til fjernelse af partlinereren og til bortpumpning af vand.

Konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens dom.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Alm. Brand Forsikring A/S betale 40.000 kr. til X ApS.

Sagsomkostningsbeløbene skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.